

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Любен Корнезов, член на Научното жури в конкурса за заемане на академична длъжност професор по граждански процес (05.05.09) в Бургаския свободен университет, ДВ, бр. 19 от октомври 2012 г.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

I. Единственият кандидат в настоящия конкурс е **доц. д-р Силви Василев Чернев**. Той е роден на 8.06.1952 г. Завършил е ЮФ на СУ „Климент Охридски“ през 1977 г. От 1993 г. до сега е преподавател (гл.асистент, доцент) в Бургаския свободен университет. Също така през периода 1998-1999 г. и от 2008 г. е преподавател по Гражданско процесуално право в ПУ „Паисий Хилендарски“. Бил е научен сътрудник II степен в Института по науките за държавата и правото в БАН. Доктор по право. Чете лекционни курсове по Гражданско процесуално право (редовно и задочно обучение), арбитраж и медиация, нотариално право, основи на съдопроизводството - магистърска програма по съдебни експертизи.

Освен преподавателската и научната си дейност, доц. д-р Силви Чернев е и практикуващ юрист. От 1992 г. до сега е адвокат в Софийската адвокатска колегия. Той е и арбитър (1994 г.) в АС на БТПП, като от 2000 г. е негов председател. Ползва се с голям авторитет сред научните среди и практикуващите юристи. Той е член-арбитър на международните търговски арбитражи в Москва, Киев, Виена, Будапеща, Любляна, Букурещ, Братислава и др. Също така е член на Надзорния съвет на Националния институт по помирение и арбитраж. Участва в редица международни проекти. Специализирал е в САЩ и други държави. Награден е с почетен знак на Съюза на юристите в България (2011 г.)

Владее английски, френски, руски, италиански и немски езици.

Това е една забележителна биография, която сама по себе си говори за високия професионализъм на доц. д-р Силви Чернев.

II. 1. Основното научно съчинение, подлежащо на рецензиране, е монографията на доц.д-р Силви Чернев „**Заповедното производство**“ с обем от 276 страници (изд. СИБИ, 2012 г.). Това е първото монографично изложение на този нов институт за съвременната ни процесуална уредба (ГПК е в сила от 2008 г.). Този институт е бил регламентиран в

стария закон за Гражданско съдопроизводство, но след отмяната му не е възпроизведен (1952 г.)

Монографията съдържа 4 части. Първата част е „Въведение“ (с. 15-35). В нея се проследява историческото развитие на института (с. 26). Прави се сравнително правен анализ на заповедното производство в другите правни системи (с. 33). Извежда се понятието за заповедно производство (с. 17). Авторът подчертава, че „заповедното производство представлява само една допълнителна процедурна възможност за кредитора, но не и заместител на исковото производство“ (с. 25).

Във втората част се прави анализ на действащата уредба на заповедното производство по ГПК. (с. 36-162). Тя е структурирана в четири глави – „Обща характеристика на уредбата“ (с. 36-56); „Субективна характеристика“ (с. 58-78); „Производство по издаване на заповед за изпълнение“ (с. 82-132); „Приключване на производството“ (с. 139-162). Авторът се спира на материалните и процесуалните критерии за определяне на приложното поле на заповедното производство. Той очертава компетентните органи и страните в производството като негови субекти. Разглежда се подробно производството по издаване на заповед за изпълнение, както и особеностите при издаване на заповед за незабавно изпълнение. Анализират се постановленията на съда и неговите актове, с които производството може и следва да

приключи. Посочват се правните последици на различните съдебни постановления.

В третата част се анализира защитата на длъжника и кредитора. (с. 164-258) Тази част съдържа четири глави: „Процесуална защита (с. 164); „Защита срещу материално-правната незаконосъобразност на заповедта за изпълнение“ (с. 203), „Исковата защита на кредитора“ (с. 223); „Исковата защита на длъжника“ (с. 252). Очертава се приложното поле на иска по чл. 422 ГПК, както и специалните условия за предявяването му. Кредиторът може да предяви осъдителен иск, ако е пропуснал срока (с. 250). Авторът се спира на иска по чл. 424 ГПК, на неговата правна природа. Интерес представлява анализа между исковете на кредитора и длъжника (с. 257).

В част четвърта авторът е извел изводите си от анализа на законодателната уредба и нейното приложение в практиката. (с.259-275) Очертават се областите и аспектите, в които авторът смята, че правната уредба не е приемлива и създава проблеми при приложението на този институт (с. 273). Дават се и конкретни препоръки за усъвършенстване на правната уредба, които са изключително полезни (с. 275).

Трудът е много добре структуриран и обхваща изцяло материята на заповедното производство.

2. Монографията на доц. д-р Силви Чернев има много достойнства. Заповедното производство се оказва с много широко практическо приложение. Затова имаше нужда да бъде предмет на цялостно научно изследване. Можем определено да кажем, че този труд е необходим, навременен и полезен както за теорията, така и за съдебната практика. Доц. д-р Силви Чернев трябва да бъде поздравен за своя труд и за начина, по който защитава своите виждания. Тонът в изложението е подчертано критичен. Авторът е проявил творческа смелост и не се е впуснал само в описание на института. Този подход и отделните изводи, направени в резултат на критичния анализ биха били полезни за законодателя.

Съчинението съдържа много обилна съдебна практика. Авторът не само цитира отделни съдебни актове като споделя или отрича възприетите от съдилищата постановки. Този подход е полезен за формирането на еднаква съдебна практика при прилагането на института, включително и при тълкувателната дейност на ВКС (чл. 124 от Конституцията).

Авторът има безспорен научен принос при разработване на темата. Заповедното производство е разглеждано с оглед системата от процесуални способности за ефективна защита на гражданските права. В труда се защитава тезата, че заповедното производство е уредено като самостоятелно защитно съдебно производство, което е различно от исковото

и от изпълнителното производство. Това е една допълнителна процесуална възможност за кредитора и не изключва исковия процес за установяване на правото. От друга страна, заповедното производство се отличава и от производството по принудителното изпълнение. Той не е част от него, а негова предпоставка.

Авторът анализира материално-правната характеристика на вземането като критерий за приложението на заповедното производство. Той предлага да се уточни и разшири кръга на престациите, които могат да бъдат предмет на този институт (с. 47-53). Задълбочено са разгледани различията в предпоставките за издаване на двата вида заповеди за изпълнение, както и изпълнителните основания. Авторът прави логичният извод, че заповедите за незабавно изпълнение прикриват същинското изпълнително основание, каквито са документите по чл. 417 ГПК. Неясни обаче остават критериите за техния подбор, направен от законодателя (с.98 и сл.). Създават се предпоставки за неравнопоставимост между правните субекти. Привилегированост може да се допусне само с оглед степента на вероятност в съществуването на вземането, но не и с оглед на субективните характеристики на кредитора (с. 105). Критикува се и липсата на покана за доброволно изпълнение до длъжника преди започване на принудителното изпълнение.

Доц. д-р Силви Червен, анализирайки правната природа на заповедта за изпълнение стига до извода, че това е публично-правен, властнически съдебен акт, който констатира съществуването на нуждаещо се от принудително изпълнение материално гражданско субективно право. То съдържа „повеля към длъжника да предприеме действия за изпълнение на задължението си“. Зад тях стои „държавната принуда, която се появява при определени условия и може да доведе до принудително удовлетворяване на правото чрез изпълнителния процес“ (с. 144).

Авторът разглежда видовете актове, които съдът постановява в хода на съдебното производство. Споделям изводът, че разпореждането е формата, а заповедта съдържанието на съдебното произнасяне. С основание се обосновава и ненужността за издаване на изпълнителен лист, тъй като той излишно я дублира (с. 128). Самият изпълнителен лист представлява „заповед“ и разрешение за започване на принудителното изпълнение (с. 149).

Приносен елемент е и виждането на автора, че изпълнителната сила на заповедта за изпълнение възниква постъпателно от сложен фактически състав, който включва не само нея, но и допълнителни елементи (с. 152). Изпълнителната сила е правна последица на заповедта за изпълнение в двете ѝ разновидности.

Интерес представлява виждането на автора относно формирането на силата на пресъденото нещо при заповедта за изпълнение. Според него в това производство не се проявява съществуването на материалното право и оттук няма СПН. Но ако длъжникът не упражни възражението си в законния срок, то те се преклудират, което е ефект от един от елементите на СПН (с. 156). Приносът на автора е и във връзка с процесуалната защита и неговите критични бележки относно чл. 418, ал. 4 и чл. 419 ГПК (с. 177). Кому е необходимо длъжника да подава частна жалба срещу заповедта за незабавно изпълнение само ако едновременно с това подаде и възражение срещу нея? (с. 178) Напълно споделям вижданията на автора относно неговия критичен анализ на защита на длъжника по чл. 423 ГПК. Научен принос е и виждането, че въпреки уреждането му като самостоятелно производство то обслужва преди всичко заповедното и следователно няма въззивен характер. И оттук логичният извод, че е неудачно да се развива пред въззивния съд (с. 199).

Интерес представлява идеята на автора за обособяването на заповедното производство като факултативна фаза на исковия процес, което би имало положителен ефект.

Трябва да бъдат посочени още редица идеи на автора, които могат да бъдат споделени като: предложението освен

копие от заповедта по чл. 428 ГПК да се връчва и копие от документите по чл. 417 ГПК (с. 162); критика на режима на връчване на заповедта за изпълнение по реда на чл. 47, ал. 7 ГПК (с. 161); препоръката за регламентиране на явна техническа грешка и допълване на заповедта (с. 172); предложението за отпадане на изискването за задължителна едновременност на материалната и процесуалната защита на длъжника срещу заповедта за незабавно изпълнение (с. 179); предложението за отпадане приложимостта на чл. 418, ал. 3 ГПК (с. 176) и др.

От изтъкнатото до тук трябва да направим извода, че монографията „Заповедното производство“ на доц. д-р Силви Чернев има десетки научни приноси и практически предложения, така необходими за съдопроизводството. Трудът на доц. д-р Силви Чернев е на много високо ниво и той трябва да бъде поздравен.

3. Към всяко съчинение могат да бъдат отправени критични бележки и препоръки. Това не намалява неговата значима научна и практическа стойност.

Според мен, не е очертана ясно крайната позиция на автора. Той счита ли за целесъобразно съществуването на заповедното производство при днешните български условия? Критичните му бележки са десетки, почти по всеки текст, но някак си липсва крайния извод – „за“ или „против“ заповедното производство? То не създава ли повече проблеми, отколкото

да разрешава? Живият живот е по-силен и от най-добрите правни норми. Вижте само проблемите с „Топлофикация“, мобилните оператори, ел.дружествата и т.н., които ползват заповедното производство срещу гражданите. Къде е мястото на безпаричния български гражданин в заповедното производство? Колко безпомощни хора „изгоряха“ чрез заповедното производство? А нали сме „социална държава“, поне по Конституция? Напълно споделям критичния, а и в някои моменти емоционален тон на автора срещу законодателя. Правото е за хората – зад всяка правна норма стоят хиляди човешки съдби. Интересно ще бъде при едно следващо второ издание на заповедното производство като приложение доц. д-р Силви Чернев да предложи свой проект за нормативното му уреждане. Ще се намери път да стигне до законодателния орган. А доц. д-р С.Чернев може да пише не само монографии и статии, но и правни норми. В тази насока са и моите препоръки да се съгласуват и ясно очертаят неговите виждания във връзка с чл. 410 и 416 ГПК (с. 211 и с. 422).

Бих препоръчал попълването на научния апарат главно с оглед сравнително-правния анализ. Доц. д-р Чернев знае основните чужди езици и това няма да го затрудни. Но, разбира се, всичко трябва да се „пречупи“ с оглед нашата действителност и традиции, а не да „плагиатстваме“ от чужди образци.

III. За участието си в конкурса доц. д-р Силви Чернев, освен монографията си „Заповедно производство“ е представил и следните публикации: „Коментар на новия Гражданско процесуален кодекс“; две студии; 4 статии и доклади, две от които са публикувани в чужди печатни издания.

1. В „Коментар на Новия Гражданско процесуален кодекс“ (изд. ИК „Труд и право“, С., 2008 г.) доц. д-р Силви Чернев е автор на глави шеста, седма, осма и девета в общ обем от 210 стр. Те се отнасят до новите положения в ГПК относно особените искиви производства, обезпечителния процес, изпълнителното и охранителното производство. Авторът, в неговия характерен аналитичен стил, посочва позитивните нови разрешения при отделните институти, като не спестява критичните си бележки и за някои законови разрешения.

За първи път в българската литература обстойно са разгледани трите нови особени производства – бързо производство, производство по търговски спорове, производство по колективните искиве. Посочват се особеностите в регламентацията на тези производства с оглед общия исков процес (с.519 и сл.) Това са при предявяване на иска и защитата на ответника при обективното и субективното съединяване на исковете; постановяване на съдебното

решение и неговите правни последици; обжалваемост на решението. Прави се извода, че специалния чл. 313 ГПК в бързото производство изключва приложението на чл. 133 ГПК относно преклузиите (с. 525); че в бързото производство е недопустим инцидентно установителния иск за правото на собственост (с. 528); неправилното определяне на съдопроизводствения ред по търговските спорове не трябва да се третира като съществено процесуално нарушение когато не се засяга правото на защита (с. 545) и т.н.

Новият ГПК за първи път у нас въведе колективните искове. Авторът разглежда подробно този нов съдопроизводствен ред. Принос са неговите изводи относно приложното поле (с. 562); специфичните процесуални предпоставки при упражняване правото на иск (с. 568); правните последици на съдебното решение и реализиране на правото (с. 573) и т.н.

Авторът се спира и на правната уредба относно изпълнителния процес. Прави се критичен анализ на ограничаването на обхвата на действията на съдебния изпълнител, които подлежат на обжалване (с. 681); конкуренцията между вискателите по отделни изпълнителни дела върху една вещ (с. 607) и т.н. Много добре са представени и всички нови елементи в охранителното производство, като особено внимание е обърнато на нотариалното производство (с. 715).

2. Доц. д-р Силви Чернев е и автор на студията **„Допустимост на касационното обжалване по новия Гражданско процесуален кодекс на Република България“** (в сборник „В памет на проф. д-р Живко Сталев“, С., 2009 г. в обем от 51 стр.). Особено ценен е анализът на уредения селективен подход при допускане на касационното обжалване. Посочват се характеристиките на критериите за достъп до касационно обжалване по чл.280, ал. 1 ГПК. Прави се широк сравнително-правен коментар на института. Това е едно ново отношение към касационното обжалване. Критични са бележките на автора към определението „съществен“ в текста на чл. 280, ал. 1 ГПК. Това негово становище е възприето от КС, който обявява „съществен“ за противоконституционен (Р № 4/2009 г. КС). Друго негово предложение, макар и частично беше прието от законодателя при изменението на чл. 280, ал. 2 ГПК (ДВ, бр. 188/2010 г.). Като теоретично достойнство на съчинението следва да прибавим и това, че то изигра положителна роля при тълкувателната практика на ВКС (ТР № 1/2010 ВКС). Интерес представляват вижданията на автора относно необосноваността като самостоятелно основание за касационно обжалване; за „липсата на справедливост“ при произнасяне на съда в обжалваното решение и т.н.

3. В конкурса доц. д-р Сиви Чернев участва с още 4 статии (плюс публикуваната негова студия за „Колективните искове“ в сп. „Търговско право“ С., 2008, бр. 9 и 10). Това са **„Реформата в Гражданското процесуално право в Република България“**. Тя е публикувана в материали от Международната конференция „Предизвикателствата пред висшето образование и научните изследвания в условията на криза“, т. 3, БСУ, 2010 г. Тук се прави задълбочен анализ на промените в гражданското съдопроизводство.

Втората статия е **„Адекватността на законодателната уредба на алтернативните способности за разрешаване на правните спорове – фактор за успешното им прилагане“**. Публикувана е в материали от Международната конференция „Взаимодействието: теория – практика“, т.2, БСУ, 2011 г. Тук авторът се спира основно на медиацията като алтернативен способ за разрешаване на споровете. Друг е въпросът доколко медиацията има „почва у нас“ и каква е нейната ефективност.

Авторът представя и две статии на английски език, публикувани в чужди издания. Те са посветени на арбитражното уреждане на правните спорове и практиката в тази насока. Явно практиката му като арбитър в много арбитражни съдилища, включително и като председател на Арбитражния съд към БТПП му е помогнала и допринесла за много високото качество на тези статии.

ИЗВОД: От казаното до тук, можем да направим извода, че представените от доц. д-р Силви Чернев научни трудове съдържат приноси в областта на теорията на гражданското съдопроизводство и имат практическо приложение. Много ценни са предложенията *de lege ferenda* за усъвършенстването на българското законодателство и неговото място в общностното европейско право.

На основание чл. 29, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав на Република България убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на доц. д-р Силви Василев Чернев академичната длъжност „професор по граждански процес“ в Центъра за юридически науки на Бургаския свободен университет.

27 януари 2013 г.

Проф. д-р Любен Корнезов